De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE** van **De Heraut**, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 12 Juli 1891. N°. 707.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden *f* 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureel 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren. Postdirecteuren enz. en aan het Bureel te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

„Hij vergeet het geroep der ellendigen niet."

Want Hij zoekt de bloedstortingen, Hij gedenkt daaraan; Hij vergeet het geroep der ellendigen niet.
Psalm 9:13.

De moord, kort na de vlucht uit het Paradijs, op Abel gepleegd, blijft kenmerkend voor het zoo onderscheiden en uiteenloopend lot van de kinderen der menschen.

Daarom spreekt de Heilige Schrift gedurig van het geslacht der *ellendigen;* en onder die „ellendigen" verstaat Gods Woord, niet een iegelijk over wien het lijden komt; want in sekeren zin is het lijden aller; maar meer bepaaldelijk die hulpeloozen en weerloozen, die door de brutale overmacht van list en van geweld overmocht, ten leste in hun ellende bezwijken; en die in deze hunne ellende omkomen, omdat ze niet mee wilden doen met de wereld, en onder hoe vaak gebrekkigen vorm ook, tot in hun sterven toe vasthielden aan den Heere hunnen God.

Allerlei leed en ellende is over ons geslacht uitgegoten, maar bij enkelen hoopt zich de onspoed en de tegenspoed derwijs opeen, dat het is of ze tot „kinderen der ellende" waren uitverkoren.

Wat ze beproeven, mislukt hun. Meer dan andere menschenkinderen worden ze geplaagd. De traan der bedruktheid is hun gemeenzamer dan de lach der vreugde. Het is of pijl na pijl op hun hart gemikt wordt. De één wonde in hun hart is nog niet genezen of de andere bloedt reeds weer. En terwijl de sympathie, die hun ziel verkwikken kon, weinig is, vermenigvuldigen zich hun vijanden, tot ze eindelijk in de macht van hardvochtige lieden vallen, die zonder deernis voor hun nameloos lijden, hun ellende voleinden.

„Kinderen der smarten" is de naam voor het geslacht dezer ellendigen, dat met Abel begon, en op Golgotha's kruis in den Man van smarten zijn voleinde gestalte getoond heeft.

Ze zijn elk op hun manier dragers van een bitter kruis, en zoo volgen zij het Lam na, hier op aarde in zijn lijden en vernedering, en straks in zijn heerlijkheid; want, en dit is het mysterie, deze ellendigen *roepen*, en er is een God die het geroep dezer ellendigen hoort.

Dat kreunen, dat roepen, dat kermen is voor den ellendige zijn schild en zijn wapen tegelijk.

Natuurlijk heeft Abel, toen Kaïn op hem aanvloog, in zijn doodsangst een gil, een kreet uitgestooten. En Kaïn spotte daarmeê. Wat zou dat machteloos roepen van dien Abel, die hem hinderde!

Maar toch bleek al spoedig, hoe dat schijnbaar machteloos roepen van Abel, toen hij neerzonk, machtiger was dan de knots waarmeê Kaïn hem den schedel spleet.

Want er was er Eén daarboven, die dat roepen van dezen ellendige gehoord had, en voor wien de natrilling van dat roepen nog opklom uit het vergoten bloed dat de aarde indronk.

Hoor maar, nauwlijks heeft de broedermoorder zich van Abels lijk afgewend, of een stemme komt tot hem: „Kaïn, daar is een stemme des bloeds, dat tot Mij roept uit het aardrijk."

En zoo nu heeft diezelfde God, alle eeuwen door, elken bangen zucht opgevangen, elken kreet der smart beluisterd, alle traan in werkelijke zielsverkwijning geschreid, opgevangen; en alle geroep uit nood en dood gehoord, dat uit het lijden der zachtmoedigen tot Hem opklom.

Uit Gethsémané is die noodkreet der ellendigen het diepst in zijn goddelijk oor gedrongen, en om Gethsémané merkt Hij met een goddelijke opmerkzaamheid, waaraan niets ontgaat, op alle geroep van wie om Christus' wil een ellendige op aarde werd.

Het is wel, zooals de psalmdichter reeds in oude dagen zong: *„Hij zoekt de bloedstortingen. Hij gedenkt daaraan. Hij vergeet het geroep der ellendigen niet."*

En als in Johannes' Openbaring ons de val van Babylon wordt geteekend, en haar fundamenten worden omgewoeld, komt nog onder uit die fundamenten de stemme des bloeds op van de martelaren, die het Lam Gods in hun sterven hebben beleden.

Daaraan, dat het „geroep der ellendigen" niet *kan* wegsterven zonder vroeg of laat verhooring bij God te vinden, hangt zijn goddelijke eere.

Immers het is door zijn goddelijk bestel dat er op aarde zulk een tegenstrijdige toestand bestaat.

Ging het naar rechtstreeksch recht, dan moest het op aarde heel anders toegaan. Dan moest de verdrukker en geweldenaar en de ongerechtige mensch, die tegen God koos, hier terstond zijn rechtstreeksche vergelding vinden, en moest de stille in den lande, die God vreest, en vaak om die vreeze van zijn God verdrukt wordt, op staanden voet gewroken, in eere hersteld en met vroolijke zangen des lofs omringd worden.

Dan had God op het oogenblik dat Kaïn zijn moordende hand tegen Abel ophief, Kaïn door den bliksem moeten treffen, dat niet Abel, maar hij dood neerviel.

Bovenal dan had niet de Man van smarten in Gethsémané bitterlijk moeten weenen en op Golgotha onder het bangste lijden moeten wegsterven, maar dan had Gods vreeslijke toorn Judas, Kajafas en Pilatus op hetzelfde oogenblik moeten verderven en heel Jeruzalem moeten verdoen.

Maar zóó is zijn weg in het heiligdom niet.

Zijns is een heel ander bestel.

Niet slechts bijwijze van uitzondering, maar schier als regel, laat Hij het booze opzet geworden, zoodat Abel dood neervalt en Christus aan het kruis den dood indrinkt, en dat op hetzelfde oogenblik dat de lieden der wereld pochen in hun hoogmoed en hun lust aan de wereld hebben en Gods ellendigen ver reden.

Maar, natuurlijk, zoo *kon* Gods bestel niet zijn, indien het einde geen ommekeer bracht, en zoo de dag niet nabij was, die voor Gods ellendigen verzadiging van vreugd en voor hun booze verdrukkers eeuwige rampzaligheid brengen zal.

Er ligt in het „geroep der ellendigen" iets van de scheppende kracht van het Woord; en naar den beel'e Gods zijn we ook hierin geschapen, dat er oogenblikken in ons leven kunnen zijn, waarin het *woord* dat uit onze ziel opklimt en in onzen bangsten nood uit wordt gestooten, bekleed is met macht en zekere vervulling vindt.

Zoo kan een vader of moeder een vloek uitstooten, die over het lot van een kind beslissend is.

Maar zoo ook kan een ellendige, in het diepst van zijn bedruktheid en van zijn zieleangst roepen naar den hooge en voor zijn God zijn klacht tegen zijn verdrukker uitstorten, dat zijn geroep veel meer is dan een klank of een geluid der stemme, en een macht wordt die tot de hemelen doordringt, indringt in Gods Vaderhart en zoo uitgangspunt wordt van wat God in de toekomst hem tot redding en tot wrake van zijn wederpartijder voleinden zal.

Niet alsof dit van elk roepen in den nood gold, want, o, zooveel nood overkomt ons door eigen schuld. Maar als in onzen nood ons wezenlijk *onrecht* overkomt; als we tegen het heiliger bedoelen van ons hart gekrenkt, gehoond en vertreden worden; en er dan op aarde geen hulpe voor ons daagt; maar veeleer alle aardsche macht tegen ons optreedt, om ons te knakken, te verbreken en te verdoen: tot we eindelijk het opgeven, om in onzen nood te bezwijken; dan ja, erlangt die helsche angst in ons binnenste zulk een meer dan aardsche kracht, dat ons hart een geroep, een klacht en een kermen uitstoot, waar tegenover heel de wereld machteloos staat, omdat ze doordringt tot het hart van onzen God.

De Heere onze God rekent niet naar jaren, en zelfs niet naar eeuwen, maar naar zijn eigen eeuwigheid.

Hij laat eerst heel het menschelijk geslacht zijn loop voleinden, eer Hij tusschenbeide treedt.

Maar dan zal Hij ook tusschenbeide treden. Dan zullen de stoelen des gerichts gezet worden. En dan zal alle onrecht dat op aarde geleden wierd, in recht door Hem verkeerd; en, omgekeerd, alle onrecht dat op aarde triomfeerde, door Hem verbroken worden en verdaan.

Daarom ziet naar dien dag dan ook Gods volk, door alle eeuwen, uit, en verwacht het van dien dag der glorie zijn wedervergelding.

Want wel is het voor Gods kind zoet en goed, als soms reeds hier op aarde een zwakke straal van Gods gerechtigheid doorbreekt, en reeds nu een enkel maal de getrouwen in den lande uitgered en de verdrukkers teruggeworpen worden.

Maar toch, hij weet het, dat is slechts een voorspel van wat in den dag des oordeels komt. Een hooge uitzondering door God alzoo besteld, opdat de ellendigen in hun moedeloosheid niet bezwijken zouden.

Maar de regel is en blijft, dat de ellendigen hier ellendig blijven, dat al hun macht in het roepen tot hun God ligt; en dat ze de zekere verhooring van hun noodgeroep niet nu, maar eens in de vierschaar des Heeren verwachten, als er bange wrake zal geoefend, maar ook een kroon des levens zal uitgereikt worden.

Een kroon des levens voor wie hier uit zijn doodsnood als een ellendige riep.

KUYPER.

Uit de Pers.

Omtrent de gezindheid en de bedoeling van Ds. Van Raalte deelt *de Hope*, een blad dat te *Holland Michigan* verschijnt, eenige bijzonderheden mede, die waard zijn gekend te worden.

We lezen daar van de hand van Ds. Dosker:

Van Raalte week van het eens ingeslagen spoor geen haarbreed af. Hij had eens en voor altoos gebroken met de opgedrongen Besturen der oude Kerk; maar die Kerk zelf bleef hem dierbaar en hij liet geen gelegenheid voorbijgaan om zich op dit punt duidelijk uit te drukken.

Toen daarom zijn ouderling Krabshuis, die noode was toegelaten tot de bediening van het ouderlingschap, zich tegen hem keerde, en op de kerkeraadsvergadering der eerste Ger. gem. van Holland, Mich., van den 22sten Oct. 1855, beschuldigingen tegen hem inbracht, onder meer, van *te ruime gedachten over de viering van het Avondmaal met andere gezindheden*, en *vooral dat V. R., naar Krabshuis' zeggen* DE SCHEIDING IN NEDERLAND VERWIERP; werd de eerste warm en getuigde, in een bericht antwoord op al deze beschuldigingen: — »dat de Scheiding en de daaraan verbonden strijd, hem een kroon was; dat men in dezen geen kwaad gerucht tegen hem mocht oprapen, want dat hij nimmer iets dergelijks beweerd had. Maar dat hij reeds voor jaren hier en in Nederland beweerd had, dat men zich niet had moeten laten opdringen den vorm of liever den naam van een nieuw genootschap."

Op dit eene punt hamert V. R. bestendig. Dit scheen hem blijkbaar de groote fout geweest te zijn der geheele beweging; men had behooren voort te gaan op den oorspronkelijken weg.

Zij het nog eens weêr gezegd — de Kerk der vaderen was voor Van Raalte *geen valsche Kerk*, maar *een Kerk in verval*. En hierop grondde zich ongetwijfeld de zienswijze van den kerkeraad der eerste gemeente van Holland met betrekking tot attestaties, ontvangen uit de »Groote Kerk" in het vaderland.

De vraag — wat met zulke attesten te doen; — was reeds menigmaal in zijne vergaderingen behandeld geworden.

Eindelijk werd den 6den Febr. 1866 besloten om »attesten uit de Hervormde Kerk *niet aan te nemen en ook niet te verwerpen. Men zal onderzoeken of de lieden het eens zijn met onze belijdenis en ze dan zonder publieke belijdenis aannemen.*"

Nog beslister drukte hij zich uit in een debat, in den kerkeraad, over de vraag of men den doop van ketters en van de Ned. Herv. kerk mocht erkennen. (26 Febr. 1856).

Hij zeide daar — »Die in de Herv. Kerk iets tegen de waarheid leert, doet dit wederrechtelijk; daar men nimmer wettiglijk de leer dier Kerk herzien had. De Kerk moet ketterijen verwerpen; *doch een gehéel lichaam als ketters vervallen te beschouwen, is een zaak Gods in de wereldgeschiedenis*"

En dit getuigenis werd gegeven in kalme dagen, waarin de menschelijke hartstocht het oordeel niet meer benevelde. Nooit werd Van Raalte ontrouw aan de grondbeginselen der Scheiding, maar ook evenmin werd hij moede van het waarschuwen van menschen tegen het grondbeginsel der beeldstormerij, dat onbesuisd en onberedeneerd alles verwerpt en verdelgt dat met haar niet medegaat in hare uitersten.

Het gezond conservatisme, dat doorgaans de handelingen van ons volk heeft gekenmerkt, is waarschijnlijk een der vruchten van deze beschouwing van den oorspronkelijken en onder andere broederen van invloed toch eenigen leider, dien ons volk in deze streken ooit als zoodanig heeft erkend en gevolgd.

En er is nog een getuigenis, misschien het meest belangrijke, dat overwaard is om aan de vergetelheid ontrukt te worden. Het is geschreven in Dr. van Raalte's eigen welbekende hand en wordt gevonden in de oude notulen der Classis van Holland, van de vergadering, gehouden den 30sten April 1851.

»*Art. 10.* Ds. Van Raalte deelt aan de Broederen mede de berichten, welke het Ned. blad »de Handwijzer" in zich bevat t. w. de begeerte om wederkeerig het belangrijke mede te deelen en daartoe 'swekelijks of maandelijks te wisselen, hetwelk welkom was. Verder de oprichting eener Gereformeerde School te Amsterdam, onder eene te samenwerking van de heeren Brummelkamp, Van Houten, Schwartz en Da Costa. Dit was allen zeer aangenaam. Daardoor zal, tot groote blijdschap der vergadering eindelijk toch eens tastbaar worden, dat het doel der »Afgescheidenen" nimmer was, iets anders te zoeken dan de *ophouding der wezenlijk Hervormde Kerk*, met hare eigendommelijke leer; zooals zij gevonden wordt in de belijdenis schriften, de taal der hervorming en de artikelen der Dordsche Synode, en dat *nimmer die Kerk, maar de verdervers dier Kerk, wierden vervoorpen.* Dat voor zooverre zij ongelukkig den vorm van een nieuw lichaam ontvingen, zulks huns ondanks geschied is, door de gouvernements vervolgingen, uitgeloken door de regeering der Kerk; en door de jammerlijke miskenning en trouweloozе werkeloosheid van de leeraren, welke de waarheid kenden en de leidslieden hadden betamen te zijn; voor welke onze predikstoelen geopend bleven; doch die ons, ofschoon men ons als broeders erkende, zulks weigerden. God vergeve hun de zonde!

En van ganscher harte bidden wij dat de gelooviгen in Nederland, gescheiden, en ongescheiden, eens mogen verlost worden van dien engen zelfbehagenden sectegeest."

Uit dit stuk nu wordt duidelijk:

I. Daar Van Raalte in deze woorden spreekt voor al de broederen, dat men gereedelijk mag aannemen dat dit het gevoelen, althans in hoofdzaak, uitdrukt, van die »gescheidene" broederen, die zich metterwoon hadde gevestigd in de wouden van Michigan.

II. Dat de stichting der Vrije Universiteit van Amsterdam in beginsel geen geheel nieuwe gedachte is, maar reeds leefde in de harten der mannen van 1835; en dat zelfs een Da Costa zich deze zaak aantrok.

En III. Dat Van Raalte de *Kerk verhit* om bij de Kerk te blijven. Een man, die zoo denken en spreken en schrijven kon en dorst, was vrij van alle engheid. Hij beminde de Gereformeerde Kerk om haar leer en geschiedenis. Hij bond den strijd aan tegen de machten, die haar knevelden, in een pogen om haar, die hij lief had, vrij te maken.

Nu mag ook o. i. niet op al wat Ds. Van Raalte hier en in Amerika deed, het zegel gedrukt.

Vooral zijn oordeel over de *Dutch Reformed Church* was stellig al te gunstig.

Maar opmerkelijk is het toch, dat ook Ds. Van Raalte helder inzag, hoe het niet wel saamging, eenerzijds te beweren: »Wij zijn de oude Gereformeerde kerk;" en anderzijds zich als een *nieuw* genootschap te laten erkennen.

KUYPER.

Voor Kootwijk.

Bij Ds. HOUTZAGERS ingekomen: gecoll. te O. en N. Wetering, door Ds. Van Schelven *f* 10.

Totaal ontvangsten *f* 1108.96.

De martelaren.

LII.

FRANÇOIS SOETE.

Toen François Soete nog in de wereld leefde, was hij bij velen, en vooral bij priesters en monniken, in groot aanzien, want hij hield van een leven in wereldsche genietingen en ijdelheden. Doch de Heere trok hem uit de duisternis en bracht hem over in zijn licht. Zijn leven en wandel werd van dat oogenblik het tegenovergestelde van vroeger. Zijne vrienden, onder welken ook priesters, bestrafte hij over hun zondig leven. Dit kostte hem echter de oude genegenheid, zoodat hij het geraden vond zijn vaderland te verlaten. Immers had men hem reeds nu en dan gedreigd met een aanklacht bij den rechter als overtreder van het koninklijk bevelschrift tegen de ketterij. Soete bleef echter niet lang in den vreemde. Het jaar 1566 was aangebroken. De nationale partij, uit vele mannen van aanzien, ook van de Roomschen, bestaande, werd sterker. De landvoogdes vreesde voor haar en toonde zich gematigder dan te voren. Zekere gewetensvrijheid scheen op de komst. Welke balling, die om zijne belijdenis het land verlaten had, zou niet terugkeeren? François Soete kwam ook naar zijne vaderstad Hulst terug. Spoedig bleek hem echter, dat hij zich den toestand rooskleuriger gedacht had, dan hij werkelijk was. Hij wilde dus weêr weggaan en zeker zou de schout, Pieter Huyge, hem geen overlast gedaan hebben, indien niet Jan Wicklandt, een der raadsleden, hem den schout had aangewezen met het woord: »Dat is hij, neem hem gevangen." Soete werd gevangen genomen. Hieronder bleef hij echter gemoedigd.

In de gevangenis had hij verscheidene twistgesprekken te voeren met priesters en monniken. Het lastigst maakte het hem echter zijn cipier, want die wilde niet, dat hij een of anderen Psalm zong of een woord over den Heere en zijnen dienst met hem sprak. Hij sarde hem op de ergerlijkste wijze, gaf hem zoo weinig eten, dat hij van honger omgekomen zou zijn, indien niet de dienstmeid eten hem had binnengesmokkeld. Eens sloeg de cipier hem ernstige wonden, die eene geneeskundige behandeling noodig maakten.

Eindelijk kwam het doodvonnis, dat men lang gevreesd had uit te spreken. De eenvoudige messenmaker, deze uitspraak hoorende, riep uit: »Aangezien gij dan, mijne heeren, mijn bloed begeert, schenk ik u dat met een goed hart, en aan den almachtigen God en Heere der heirscharen mijne ziel."

Op den weg naar de strafplaats herhaalde hij Petrus' woord: »Alzoo weet ik dat de aflegging mijns tabernakels haast zijn zal, gelijkerwijs ook onze Heere Jezus Christus mij heeft geopenbaard." Toen de martelaar op de markt gekomen was, waar hij zijn vonnis zou ondergaan, viel hij op de knieën en bad. Daarop voegde hij den beul toe: »Verricht nu uw werk, want Gods wil moet geschieden." De beul volvoerde zijn plicht en hieuw hem het hoofd af. Den 15ten Mei 1566 stierf Soete als martelaar der waarheid.

MAARTEN BAYAERT, CLAUDE DU FLOT, JAN DAUTRICOURT en NOËL TOURNEURE.

Deze vier mannen waren sayetkammers van Rijssel, die allen den Heere hadden leeren kennen als hunnen Redder en Zaligmaker. Wanneer zij konden, spraken zij ook tot anderen van den Heere Jezus. Zoo onder anderen tot eenen neef van een hunner. Zij brachten dezen zelfs zoo ver, dat hij de dwaasheid van den rozenkrans en andere gebruiken van Rome klaarlijk inzag. Daarop leenden zij hem een boekje, dat hem dieper in de Schriftwaarheid kon inleiden. Hij nam het mee en gaf het zijnen patroon, eenen Jezuiet, zonder argwaan te koesteren, te lezen. »Van wien hebt gij dat boek?" vroeg de Jezuiet; »als gij het mij zegt, krijgt gij dat zesstuiversstuk." De knecht gaf den naam te kennen en beloofde te onderzoeken, waar de eigenaar van het bewuste boek woonde. Dat was spoedig geschied. De vier vrienden woonden bij eene weduwe, die, als zij, den Heere beleed, in. Nauwelijks wist de Jezuiet, waar zijn prooi was, of hij ging naar de rechters. Hij wilde echter niet weten dat hij de aanklager was. Daarom verliet hij voor een paar dagen de stad. Het waren dagen van ernstige spanning. De partij van verdraagzaamheid, die de Spaansche inquisitie haatte, stak het hoofd stouter dan ooit op. En juist op het oogenblik, dat de vier vrienden gegrepen werden, plakte men geschriften aan het stadhuis, tegen de inquisitie.

De martelaren beleden hun geloof vrijwillig en bereidwillig, zoodat een der rechters zeide: »We zullen een vuurtje onder u stoken."

Alle vier de gevangenen waren in verschillende cellen. Toch was hunne belijdenis eenstemmig, wat den cipier zeer verwonderde.

Maarten Bayaert, een gehuwd man, zong in zijn kerker steeds Psalmen, terwijl Du Flot, ook gehuwd, bekende: »Ik onderwerp mij aan den wil van den Heere mijnen God, zoowel in leven als in sterven."

Het ontbrak niet aan pogingen om deze vrienden afvallig te maken. Maar zij weerstonden alle aanvallen. Ketters waren zij niet, zeiden zij, maar Christenen, over wie de Rechters rechtvaardig moesten vonnissen, omdat zij eenmaal voor Christus' rechterstoel zouden verschijnen, om ook van dit vonnis rekenschap te geven.

Daar zij zich niet wilden onderwerpen aan de Roomsche instellingen, werden zij ter dood veroordeeld. De rechters aarzelden echter het vonnis uit te voeren, want overal fluisterde men, dat er een verbond der edelen tegen de Spaansche dwingelandij in aantocht was.

Een hunner, een jong mensch, met name Noel kreeg nog zijnen vader bij zich. Wel smartte het hem dezen zoo bedroefd te zien, maar van de belijdenis der waarheid week hij niet af.

In de maand Maart 1566 stonden alle vier de martelaren op het schavot, gebonden aan de palen, omringd van het brandhout.

Hoort, daar klinkt Psalm 28, daar de lofzang van Simeon. De houtmijt begint op te vlammen. De Heere wordt aangeroepen. Om zijne genade wordt gesmeekt. Nu zwijgen de martelaren. Alleen hunne lippen bewegen zich. Zeker bevelen zij hunne ziel Gode aan. Eindelijk komt de dood en voert de vier martelaren als overwinnaars over naar het huis des Heeren, waar geen inquisitie hen meer kan grijpen.

DE GAAY FORTMAN.

E Voto Dordraceno.

De inteekening op E VOTO DORDRACENO (de volledige toelichting op den Heidelbergschen Catechismus) door Dr. A. KUYPER, als premie voor de abonnenten van de *Heraut*, blijft opengesteld op de voorwaarden vermeld in het No. van 14 Juni j.l. en herhaald in de volgende nummers.

Iedere inteekenaar heeft het recht een of twee exemplaren tot den halven handelsprijs, dus voor *f* 12 per exemplaar, te bestellen. Het eerste deel wordt D. V. in Augustus 1892 aan de inteekenaren verzonden.

De Administrateur
J. A. WORMSER.

Amsterdam, Juli 1891.